

Tudorel TOADER

Marieta SAFTA

**Ghid de admisibilitate
la Curtea Constituțională
a României**

Ediția a 2-a

Editura
Hamangiu
2020

adoptată ulterior constatării neconstituționalității Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 91/2013, au fost abrogate reglementările care, potrivit considerentelor mai sus citate, reîntrașeră în fondul activ al legislației^[88], legiuitorul dând curs astfel efectelor specifice ale deciziilor Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității normelor de abrogare.

1.16. Excepțiile de neconstituționalitate pot avea ca obiect doar dispoziții din legi și ordonanțe care sunt aplicabile cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate^[89]

Pe cale jurisprudențială, Curtea a stabilit *două criterii/condiții pentru stabilirea/existența legăturii excepției de neconstituționalitate cu soluționarea cauzei*, în sensul art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, condiții care trebuie întrunite cumulativ^[90]:

- aplicabilitatea textului criticat în cauza dedusă judecății;
- necesitatea invocării excepției de neconstituționalitate în scopul restabilirii stării de legalitate.

^[88] A se vedea art. 344 din Legea nr. 85/2014.

^[89] Sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții legale care nu au legătură cu cauza în care au fost ridicate [cauză de inadmisibilitate identificată cu privire la soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor – art. 146 lit. d) din Constituție].

^[90] Decizia nr. 438 din 8 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 600 din 12 august 2014.

Prin urmare, condiția relevanței excepției de neconstituționalitate, respectiv a incidenței textului de lege criticat în soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței judecătorești, nu trebuie analizată *in abstracto*, ci trebuie verificat în primul rând *interesul procesual al invocării excepției de neconstituționalitate*, mai ales prin prisma efectelor unei eventuale constatări a neconstituționalității textului de lege criticat^[91].

Sunt de remarcat dezvoltarea jurisprudențială și statuarea expresă a condiției interesului în ridicarea excepției de neconstituționalitate, Curtea respingând ca inadmisibilă o excepție de neconstituționalitate și reținând, între altele, că „autorul excepției de neconstituționalitate nu are un interes real, personal în promovarea acesteia. Astfel, posibilă admitere a excepției nu ar schimba cu nimic situația acestuia, ci ar privi numai drepturile altor persoane”^[92].

Astfel, de exemplu, într-o cauză^[93], Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor din Codul de procedură civilă referitoare la obligativitatea asistării și, după

^[91] A se vedea și Decizia nr. 465 din 23 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 788 din 29 octombrie 2014; Decizia nr. 189 din 31 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 423 din 15 iunie 2015; Decizia nr. 279 din 23 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 431 din 17 iunie 2015; Decizia nr. 397 din 28 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 500 din 7 iulie 2015.

^[92] Decizia nr. 315 din 5 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 548 din 24 iulie 2014.

^[93] Decizia nr. 704 din 27 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 906 din 8 decembrie 2015.

caz, a reprezentării persoanelor juridice în calea de atac a recursului prin avocat sau consilier juridic și la sancțiunea nulității recursului a fost ridicată într-o cauză având ca obiect soluționarea cererii de revizuire a unei decizii civile. Or, potrivit art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, excepția de neconstituționalitate trebuie să aibă legătură cu soluționarea cauzei în cadrul căreia a fost invocată. Având în vedere acestea, Curtea a constatat că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 84 alin. (2) și (3) și art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă – dispoziții incidente în faza procesuală a recursului – nu are legătură cu soluționarea cererii de revizuire în cadrul căreia a fost invocată. În același sens s-a pronunțat Curtea și prin Decizia nr. 748 din 16 decembrie 2014^[94].

Tot astfel, examinând excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 34, art. 35 și art. 36 din Legea nr. 47/1992, Curtea a observat că aceasta a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect o contestație formulată împotriva unui raport de evaluare întocmit de Agenția Națională de Integritate privind existența stării de incompatibilitate. Prin urmare, prevederile legale referitoare la atribuția Curții Constituționale de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice nu au legătură cu soluționarea cauzei. În aceste condiții, având în vedere dispozițiile art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, potrivit cărora aceasta se pronunță asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești care au

^[94] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 92 din 4 februarie 2015.

legătură cu soluționarea cauzei, Curtea a constatat că prevederile de lege criticate nu respectă această exigență, sens în care excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 34, art. 35 și art. 36 din Legea nr. 47/1992 a fost respinsă ca inadmisibilă^[95].

Considerăm că *intervenția Curții Constituționale în sensul respingerii excepțiilor de neconstituționalitate pentru lipsa legăturii cu cauza trebuie să aibă un caracter excepțional*, adică să se limiteze numai la acele cauze în care lipsa acestei legături este de domeniul evidenței, fără a apela la raționamente complexe care să antameze situațiile juridice deduse judecății instanțelor. Aceasta, pentru a preveni riscul unei încălcări a competenței Curții Constituționale, în sensul unei interferări nepermise cu activitatea de judecată. În mod corespunzător, instanțele judecătorești ar trebui să își îndeplinească în mod riguros rolul de filtrare a excepțiilor de neconstituționalitate, respectiv să facă aplicarea consecventă a prevederilor incidente din Legea nr. 47/1992^[96].

^[95] Decizia nr. 167 din 17 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 12 iunie 2015.

^[96] În doctrină au fost formulate de altfel critici referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate pe baza criteriului relevanței/pertenței excepției pentru procesul principal, fără ca jurisdicția constituțională să dispună de informații detaliate referitoare la cauzele pendinte la instanțe (B. DIAMANT, *O posibilă analogie între dreptul nord-american și dreptul românesc privind izvoarele dreptului*, în Revista de drept public nr. 2/2009, p. 7-8, *apud* E.S. TĂNĂSESCU, *Transfigurarea semantică...*, p. 10).

1.17. Excepția de neconstituționalitate nu poate constitui obiectul principal al acțiunii de chemare în judecată^[97]

În esență, și într-un asemenea caz este vorba despre legătura excepției de neconstituționalitate cu cauza în care a fost ridicată, ceea ce presupune ca *această cauză să aibă un obiect distinct de cererea de soluționare a excepției, cea din urmă constituind un incident procedural, iar nu obiectul acțiunii principale.*

Curtea Constituțională a respins astfel, ca inadmisibile, excepțiile de neconstituționalitate ridicate în cauze având ca obiect soluționarea unei acțiuni în contencios administrativ prin care s-a solicitat în mod direct constatarea neconstituționalității unor ordonanțe sau dispoziții din acestea, în baza art. 9 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004^[98]. Curtea a reținut cu acele prilejuri că sesizarea este nelegală, fiind contrară dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție și ale art. 29 alin. (1) și (6) din Legea nr. 47/1992^[99].

^[97] Sesizarea Curții cu o excepție de neconstituționalitate care constituie obiectul principal al cauzei aflate pe rolul instanței judecătorești (cauză de inadmisibilitate specifică excepției de neconstituționalitate).

^[98] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1154 din 7 decembrie 2004.

^[99] Decizia nr. 761 din 31 octombrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 980 din 7 decembrie 2006; Decizia nr. 764 din 31 octombrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 8 din 5 ianuarie 2007; Decizia nr. 5 din 9 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I,

Sesizată fiind cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, Curtea a constatat că, „în măsura în care art. 9 se interpretează în sensul că persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe poate introduce la instanța de contencios administrativ acțiune, al cărei obiect principal îl constituie sesizarea directă a Curții Constituționale pentru a declara ca fiind neconstituționale actele menționate, textul este neconstituțional (...). Atunci când obiectul acțiunii principale introduse la instanța de judecată este constatarea neconstituționalității unei ordonanțe simple sau ordonanțe de urgență a Guvernului ori a unor dispoziții din aceasta, excepția de neconstituționalitate este transformată într-o veritabilă acțiune directă, pierzându-și astfel natura sa de excepție, înțeleasă ca un mijloc de apărare care nu pune în discuție fondul pretenției deduse judecării”^[100]. În motivarea acestei soluții, Curtea a reiterat considerentele jurisprudenței menționate, în care a reținut că „excepția de neconstituționalitate constituie una dintre căile prin care Curtea Constituțională este sesizată în vederea exercitării controlului *a posteriori* asupra constituționalității legilor

nr. 74 din 31 ianuarie 2007; Decizia nr. 66 din 25 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 114 din 15 februarie 2007; Decizia nr. 174 din 6 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 17 aprilie 2007; Decizia nr. 342 din 3 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 308 din 9 mai 2007.

^[100] Decizia nr. 660 din 4 iulie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 525 din 2 august 2007.

și ordonanțelor”. Totodată, Curtea a reținut că, „în cadrul procesului judiciar, excepția de neconstituționalitate se înscrie în rândul excepțiilor de procedură prin care partea care le ridică, instanța de judecată din oficiu sau procurorul urmărește împiedicarea unei judecăți care s-ar întemeia pe o dispoziție legală neconstituțională. În aceeași ordine conceptuală, excepția de neconstituționalitate reprezintă o chestiune prejudicială, adică o problemă juridică a cărei rezolvare trebuie să precedă soluționarea litigiului cu care este conexă. (...) Excepția de neconstituționalitate nu poate forma obiectul unei acțiuni principale nici în fața instanței de judecată sau de arbitraj, unde constituie întotdeauna un mijloc de apărare într-un litigiu în curs de soluționare, și nici în fața Curții Constituționale. (...) Se deduce că *posibilitatea ridicării excepției de neconstituționalitate presupune existența unui litigiu pe rolul instanței, iar soluționarea acestuia depinde de rezolvarea de către Curtea Constituțională a unei excepții care are legătură cu cauza*”.

Articolul 9 din Legea nr. 554/2004 a fost modificat/completat prin Legea nr. 262/2007^[101] [au fost modificate alin. (3) și (4) și s-a introdus un nou alineat, alin. (5)], respectiv prin Legea nr. 100/2008^[102] [a fost modificat alin. (1) al aceluiași articol]. Jurisprudența Curții Constituționale, după modificarea art. 9 din Legea nr. 554/2004, a preluat considerentele Deciziei nr. 660/2007, precitată, Curtea respingând ca inadmisibile

^[101] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 30 iulie 2007.

^[102] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 375 din 16 mai 2008.

excepțiile de neconstituționalitate ridicate în cauze având ca obiect al acțiunii principale însăși constatarea neconstituționalității ordonanței de urgență.

Astfel este, de exemplu, Decizia nr. 169 din 26 februarie 2008^[103]: „(...) în cauza de față, obiectul acțiunii principale, întemeiată pe prevederile art. 9 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, (...) îl constituie însăși contestarea constituționalității Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 56/2007 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României^[104]. Prin modificarea Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004 prin Legea nr. 262/2007, la art. 9, după alin. (4) s-a introdus un nou alineat, care prevede că persoana care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe poate introduce acțiune la instanța de contencios administrativ, însoțită de excepția de neconstituționalitate, obiectul acțiunii constituindu-l «acordarea de despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin ordonanțe ale Guvernului, anularea actelor administrative emise în baza acestora, precum și, după caz, obligarea unei autorități publice la emiterea unui act administrativ sau la realizarea unei anumite operațiuni administrative», iar nu însăși anularea pe motiv de neconstituționalitate a ordonanței ori a unor dispoziții din aceasta”.

^[103] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 17 martie 2008.

^[104] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 590 din 1 iulie 2004, în prezent abrogată.

Tot astfel, prin Decizia nr. 762 din 20 septembrie 2012^[105], Curtea a reținut că, „(...) atunci când obiectul acțiunii principale introduse la instanța de judecată este constatarea neconstituționalității unei ordonanțe simple sau ordonanțe de urgență a Guvernului ori a unor dispoziții din aceasta, excepția de neconstituționalitate este transformată într-o veritabilă acțiune directă, pierzându-și astfel natura sa de excepție, înțeleasă ca un mijloc de apărare care nu pune în discuție fondul pretenției deduse judecării. Or, în cauza de față, obiectul acțiunii principale (...) îl constituie însăși contestarea constituționalității Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 101/2011^[106]”.

Cu același raționament juridic, Curtea a respins ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2013 privind modificarea titularilor dreptului de administrare a unor imobile aflate în domeniul public și privat al statului și pentru modificarea unor acte

^[105] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 719 din 23 octombrie 2012.

^[106] Privind reglementarea condițiilor pentru vânzarea unor imobile, proprietate privată a statului, aflate în administrarea Regiei Autonome „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat”, a imobilelor proprietate Regiei Autonome „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat”, pentru reglementarea situației juridice a unor imobile, pentru reglementarea cheltuielilor de cazare în unele situații speciale, precum și pentru modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 851 din 30 noiembrie 2011.